

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.,
rândul cu litere garmond.

Sufletul mulțimei.

IX.

Nu se poate spune, că masele nu ar ști să tragă concluziuni și să accepte concluziuni. Știu, dar argumentele întrebunțate de ele, ori menite se exercieze influență asupra lor, în privința logicii sunt de o natură atât de inferioară, încât numai prin analogie pot să fie numite concluziuni. Precum concluziunile mai înalte, așa și cele inferioare ale maselor se bazează pe asociere. Dar ideile asociate ale mulțimei nu au altă legătură, decât analogia și succesiunea. Ideile mulțimei să înălțuresc astfel, ca ale Eschimoșilor, cari știu din experiență, că ghița e corp transparent și luată în gură se topește, deci conclud, că sticla, care asemenea e transparentă, încă trebuie să se topească în gură. Ori ca ale sălbaticului, care și închipue, că dacă a mâncat inima unui dușman viteaz, are să-i moștenească vitejia. Sau ale muncitorului, care din faptul, că-l exploatează stăpânul seu conclud, că toți stăpânii și întreprinzătorii sunt eploatatorii muncitorimei.

Semnele distinctive ale cugetării maselor sunt deci asocierile între lucruri cu totul inegale, și cu raporturi superficiale, precum și pripita generalizare a casurilor singuratică. De natura aceasta sunt concluziunile oferite maselor din partea acestora, cari știu trata cu ele. Dar acestea sunt și singurii, cari pot se aibă influență asupra lor. Lanțul logic al concluziunilor e cu totul neînțeles din partea mulțimei, și tocmai de aceea se poate afirma, că concluziunile mulțimei sunt greșite și nu sunt influențate de legile logice. De multeori trebuie să ne minunăm cînd anumite vorbiri slabe, cum de au putut ele să facă asupra maselor, în fața cărora au fost rostite, impresia colosală pe care au făcut-o? Uităm însă, că ele așa au fost

intocmite ca să răpească mulțimile, ia nu ca să fie cetite de filosofi. O-ratorul care s'a pus în contact intim cu mulțimea știe se-i prezente acesteia icoanele, menite se o seducă. Dacă îi succede, scopul său este ajuns, și douăzeci de volume de vorbiri nu fac atîta cât cele puține fraze, intrate în creerii celui ales ca se fie convins și învins.

Ei de prisos se mai spun, că incapacitatea de a trage concluziuni corecte răpește mulțimei chiar și orice urmă a spiritului critic, astfel, că mulțimile nu sunt în stare să deosebească adevărul de greșală și să judece cu adâncime vre-un lucru. Sentințele acceptate de mulțime sunt sentințe inspirate, nu sentințe examinate cu minuțiozitate. Și în privința aceasta mulți oameni nu se ridică cu mult deasupra maselor. Ușurătatea cu care vin generalisate anumite păreri, stă înainte de toate în legătură cu incapacitatea celor mai mulți oameni de a-și croi părerea lor specială, pe baza propriilor lor concluziuni.

Puterea imaginară a maselor e mare, e de o eficacitate enormă și ușor iritabilă, ca la toate ființele la cari cugetarea logică nu joacă nici un rol. Icoanele imaginare, provocate în ele de vre-o persoană, de vreun eveniment, de vre-o nefericire, sunt atât de vii, ca și cum ar fi de o realitate netăgăduită. Se pot asemăna întru câțiva masele cu visătorul, căruia gândirea trează îi zugrăvește în conștiință icoane estreme de intensive, cari însă ar dispărea numai decât, dacă ar putea fi puse în lumina reflexiunii. Mulțimile, cari nu sunt apte nici pentru reflexiuni, nici pentru gândirea logică, nu cunosc neverosimilul. Și totuși lucrurile cele mai neverosimile sunt de regulă acelea, cari bat la ochi. De aceea mulțimile vin mișcate mai tare prin îmbrăcăminte miraculoasă și legendară a evenimentelor. Dacă analizăm o civilizațiune oarecare, vom afla, că în

realitate partea miraculoasă și mistică îi formează întregul razim. În istorie apoi totdeauna aparențele au jucat rol mai mare decât realitățile. Aceea ce nu e real, are totdeauna preferință față de lucrul real!

Mulțimile pot să cugete numai în icoane și sunt influențate numai de icoane. Numai acestea le spărie și le seduc, formând motivele acțiunilor lor. De aceea au și reprezentățiunile teatrale, cari arată icoana în vedere clară, influență colosală asupra maselor. Pănea și jocurile au format odinioară pentru plebea romană idealul fericirii, și acest ideal a rămas aproape neschimbat în cursul vremii. Nimica nu poate să deștepte fantasia maselor de orice categorie în măsura în care o fac aceasta reprezentațiunile teatrale. Întreaga adunare primește deodată aceleași sentimente, și dacă acestea nu vin prefăcute imediat în acțiuni, se întâmplă numai din motivul, că și cel mai nepricupit dintre spectatori e în curat cu faptul, că el e jertfa unei iluzii, și că el a răs, ori a plâns, văzând aventuri, cari există numai în fantazie. Dar de multeori sentimentele provocate de icoane sunt atât de puternice, încât la fel cu sugestiunile de rând, manifestă tendința de a fi prefăcute în acțiuni. E cunoscută povestea despre teatrul popular, în care se jucau numai tragedii, și artistul care juca rolul trădătorului trebuia să fie totdeauna apărât după încheierea reprezentațiunii, ca publicul revoltat pentru crima imaginară a acestui trădător să nu-l atace. După părerea mea, acesta e unul din exemplele cele mai marcante cu privire la intelectualitatea maselor, și în special cu privire la ușurătatea cu care li se poate face sugerarea. Nerealul le influențează tot atât de tare, ca și realul, și mulțimile urmăresc vădită tendință de a nu face nici o deosebire între real și nereal.

Pe fantasia poporului e întemeiată puterea cuceritorului și forța statului. Asupra ei trebuie să se îndrepte eficacitatea, dacă e ca masele să fie răpite. Toate evenimentele mai importante istorice: nașterea budhismului, întemeierea creștinismului, reformațiunea, revoluțiunea, islamul, și în zilele noastre intrarea amenințătoare pretutindenea a socialismului, sunt numai urmări apropiate ori îndepărtate ale influențelor mari asupra fantasiei maselor. De aceea, cei mai mari bărbați de stat ai tuturor vremilor și țărilor, socotind între ei și pe cei mai crânceni despoti, în fantasia poporului au căutat baze puterii lor, și niciodată nu au făcut încercarea să guverneze în contra acestei fantasii. Napoleon spunea în consiliul de stat: „Am câștigat lupta în Vendée prin aceea, că m'am făcut catolic. În Egipt am pus piciorul dându-mă de musulman, iar pe preoții italieni i-am câștigat astfel, că m'am făcut ultramontan. Dacă ași fi domnitoriul unui popor jidovesc, ași ridica de nou biserica lui Solomon”. Dela Alesandru și Cesar poate că nime dintre oamenii mari nu a știut atât de bine să influențeze asupra fantasiei maselor. Grijă neîntre-ruptă a lui Napoleon era, să țină fantasia în iritație. La aceasta se gândea: în mijlocul învingerilor sale, în vorbirile sale, în pertractările sale, în toate acțiunile sale, ba chiar și pe patul de moarte.

Cum se poate exercia influență asupra fantasiei maselor? Vom vedea numai decât. Deocamdată să stabilim faptul, că lucrul nu se întâmplă niciodată prin încercarea de a influența asupra minții și a rațiunii, adecă prin legea logice. Nu prin o retorică înțeleaptă a putut Antonius să răscole poporul în contra ucigașilor lui Cesar, ci prin aceea, că a cetit poporului testamentul lui Cesar și i-a arătat cadavrul lui Cesar!

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de Gh. Tulbure.

După unație, în biserica ortodoxă, acum și mai umilită și mai lipsită de cler superior, de o activitate pe terenul literar nu putea fi vorba. O producțiune pe terenul literar era în stare să arate numai biserica românească, unită cu Roma, care avea acum în sânul ei mai mulți clerici învățați, ca Petru Maior, Samuil Klein și alții, cari scriu cărți de istorie bisericească, cuvântări și propovedanii, ba aceasta din urmă tipărește la 1794 și Biblia dela Blaj, într-o frumoasă limbă românească. Și altcum, veacul al XVIII-lea nici n'a oferit teren priincios pentru dezvoltarea literaturii bisericești, câtă vreme puținii cărturari români de pe atunci, clerici și mireni, erau preocupați de înalte probleme limbistice și istorice, dela rezolvirea cărora atârna soarta neamului întreg. Astfel încât — după ce nici supt cei doi vlădici sârbi, Gedeon Nichitici 1783—1788 și Gerasim Adamovici (1789—1796), cari au cărmuit biserica Românilor ortodoxi și nici supt lunga păstorire șovăitoare a lui Vasile Moga (1810—1845), nu erau nici persoane și nici mijloace, cari să promoveze literatura bisericească, — ni se impune concluziunea firească, că, la venirea sa în Ardeal, Șaguna a aflat literatura bisericească, aproape tot în starea ei primitivă, din veacurile al XVI și XVII-lea.

Iată motivul pentru care am găsit de cuviință să aruncăm această reprivire asupra fazelor de căpetenie, prin cari a trecut mișcarea literară bisericească, înainte de a ajunge la luceafărul între gregarii acestei mișcări, la Șaguna. Era de lipsă să arătăm, că temelia literaturii noastre religioase o formează cărțile rituale, pentru că să putem spune, că și Șaguna, ajuns episcop în Sibiu, tot numai cărți rituale a găsit în biserica sa, și din acestea prea puține având o înfățișare mulțumitoare. Deci atât lipsa unora, cât și neajunsurile altora din cărțile rituale îi impuneau lui Șaguna prima îndatorire pe terenul literar: de a tipări și retipări cărți rituale continuând în felul acesta opera tradițională a vechilor vlădici ardeleni.

Dar Șaguna nu se putea restrânge numai la acoperirea, prin cărțile de slujbă, a trebuințelor curat bisericești.

Cel care ardea de dorul de a contribui pe toate cărările, la mersul înainte al neamului său, nu se putea mulțumi numai cu munca pentru desrobirea și înălțarea bisericii sale, ci trebuia să îmbrățișeze toate ramurile de manifestare culturală-națională a poporului, pe care-l păstora.

Supt raportul acesta grija lui Șaguna se îndreaptă asupra celui mai valoros factor al vieții culturale: asupra școalei. Cu deosebire școala populară, care a găsit-o în starea cea mai slabă și mai înapoiată, era firese să-l preocupe pe Șaguna, mai mult, decât toate celelalte probleme culturale.

Și într'adevăr, învățământul dela sate, creșterea și cultivarea poporului prin școală a fost, dela începutul păstoririi

sale, un punct cardinal în programul său de activitate, a fost una din problemele, pentru cari poate mai mult a ostentit și a jertfit.

Din aceste străduințe ale lui Șaguna se desface a doua îndatorire a sa pe terenul literar: aceea de a sprijini tipărirea de cărți școlare, cari lipseau aproape cu desăvârșire.

Șaguna a și simțit lipsa aceasta, îndată ce a întemeiat câteva școale și așezăminte culturale, dar mai cu seamă după ce a văzut înființat, în condițiuni mai mulțumitoare, cel mai de frunte așezământ pentru cultura clerului și a dascălilor sale: Seminarul teologic-pedagogic din Sibiu.

— „Am cunoscut — zice dânsul — numai decât necesitatea cea mare și arzătoare pentru unele cărți bisericești și școlare, care nu iertă, fără paguba imediată a binelui comun, amânarea retipării unora, a compunerii și a edării altora, dintre care cele bisericești toate le-am retipărit, iar dintre cele școlare și științifice, unele le-am compus eu, altele le-am încredințat unor bărbați de știință spre compunere ori spre traducere și așa le-am tipărit pe toate în tipografia, care am fondat-o eu și o-am dăruit bisericii noastre din Ardeal.”

Mărturisirea aceasta a lui Șaguna sprijinește, în chipul cel mai elocvent, afirmația noastră, că îndemnul principal al activității sale literare a fost: trebuința.

Literatura didactică lipsită cu desăvârșire. Înainte de Șaguna abia aveam câte-o școală populară în satele mai de frunte sau în orașele cu populație românească mai veche

¹⁾ Cf. Prefața Comp. de Drept. canonic, Sibiu, 1868, p. XII.

Tot ce poate pune în mișcare fantasia masselor se arată acestora în forma unei icoane clare și covârșitoare, desbrăcată de orice înțeles lateral, și cel mult dacă e asociată de unele fapte miraculoase și misterioase. De es. o învingere mare, o minune mare, o crimă mare, o nădejde mare. O sută de crime mai mărunte, ori o sută de nefericiri mai mici, nu vor esecia asupra fantasiei masselor nici cea mai mică eficacitate, pe când o singură crimă mare, o singură mare nefericire, chiar dacă nu ar fi atât de ucigătoare, ca cele o sută de nefericiri mai mici, sgudue adânc fantasia masselor. Epidemia influenței, în urma căreia au murit înainte cu câțiva ani vre-o cinci mii de oameni în Paris în câteva săptămâni, nu a avut nici un efect asupra fantasiei poporului, din motivul, că nu s'a arătat această adevărată hecatombă în iconă vizibilă, ci numai în rapoarte zilnice statistice.

O nefericire însă, care ar fi secerat, nu cinci mii, ci numai cinci sute de vieți omenești, dar într-o singură zi, pe un loc public, în fața mulțimei, ca de es. prăbușirea unui pod, — ar fi avut, din contră, cea mai groaznică influență asupra imaginei mulțimei. Nefericirea unui călător de pe mare, despre care cu greșală s'a afirmase, că s'a nefericit pe mare, a ținut în încordare extrem de mare fantasia mulțimei, opt zile dearândul. Dar statistica ne arată, că în același an s'au scufundat o mie de corăbii mari cu mii de oameni. Și cu perderile acestor succesive, cari au cerut atâtea jertfe de vieți omenești și de marfă scumpă, nu și-a bătut capul mulțimea atâta, cât cu singuraticul călător!

Nu faptele sunt deci motorul, care pune în mișcare fantasia poporului, ci felul cum vin faptele acesetea împărțite și prezentate poporului. Putem să spunem așa, că prin acoperirea lor ele au să primească o icoană captivantă, care umple și mișcă sufletul. Și cele cunoaște măiestria de a irita imaginea mulțimei, cunoaște și măiestria de a guverna, de a stăpâni imaginea mulțimei!

Chestiuni pastorale.

„Duhul nu-l stângeți“...

Nu e întâia-ori, că biserica trăiește în vremuri, când între credincioși prevalează cei ignoranți, surzi, orbi, stupizi și împotriviți viziunii cerești. Asemenea stări au fost când s'au ivit profeții israil-

teni și însuși Isus Cristos. Și granița decadenței morale o a marcat pășirea acestor luceferi, în nopți întunecoase și fără candelă de veghere.

În biserica noastră era tradiția patriarhală e pe isprăvit. Uitați-vă la bisericile din ce în ce mai rar cercetate în Dumineci și sărbători și la vestejirea sentimentului de evlavie, care însoțea pe vremuri slujbele bisericești!

Poporul de azi e chemat a-și păstra credința, a-și deschide mintea, a-și lărgi inima.

Întăiu a-și păstra credința. A păstra simțul realității sufletești. Să nu ne despărțim de încrederea în Dumnezeu cel viu, pe care l-au cunoscut părinții noștri. Să ne mutăm sălașul în realitatea vieții religioase și în prezența ajutorului divin; a fi religioși în harul duhului și în sfințenia cugetării într-o vreme când oamenii așa de mult uită a fi religioși.

Primejdia cea mare a vremii e, că creștinii nu pot vedea pe cel ce este nevăzut și nu trăiesc în prezența Tatălui, care este în ascuns. Primejdie e, că ei pot fi mulțumiți a păstra păreri credinței, pe aceasta o întunecă și rămân fără sensul neperitor despre realitatea lui Dumnezeu, căreia singur i se cuvine numele cel nobil al credinței.

Cum să pășească preotul între astfel de oameni? Aici găsesc o mare neorientare.

Să te sui pe amvon. ori să vânturi în gazetă problema metafizică a treimei nu e satisfăcător, când oamenii dubitează existența personală a lui Dumnezeu, ori canoane, când ei nu admit altă lege decât a majorității.

Isus a zis: „Eu am venit, ca să aveți viață veșnică, ca să te cunoașcă pe tine — unul adevărat Dumnezeu și pe Isus Cristos — pe care l-ai trimis.“ Deci nu argumentații și lista atribuțiilor, ci a le da viața care aduce sufletului cunoașterea de Dumnezeu.

Un om poate fi un teolog savant, care să știe ori să creadă că știe totul despre Dumnezeu, natura, atributele, conducerea lui — și să nu aibă experiența personală a împreunării cu el. Și în schimb sunt mii de creștini, cari au această experiență în viața lor, și întrebându-l: Ce știi că e Dumnezeu? — nu poate să-ți dea răspuns.

Căți oameni nu cunosc legile sborului și nu sunt în stare a sbura, măcar ca și o mică albină dintr-o floare în altă. Aceeași imposibilitate ca și a explica unui orb pădurile și munții, lacurile, plantele și florile din natură.

Problema vieții religioase... a susținea duhul în viață, a nu-l stânge, e a susținea roadele duhului: iubirea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, mila, credința, cumpătarea.

Și a întoarce pe oameni la credință e a-i înălța în astfel de viață, care produce în suflet existența iubirii, bucuriei, păcii etc.

A interpreta această viață e problema preotului de căpetenie. Aici e temeiul îndreptățirii la viață a preoților. Oamenii nu pot merge singuri la Dumnezeu. În orice om e o putere de apreciere a muzicii, dar puținii oameni pot da expresia muzicii, care doarme în intern. De aceea a trebuit să fie un geniu, care să

interpreteze muzica. Atunci răspunde muzica în fiecare om. Mulți nu pot desemna și zugrăvi propriile lor simțăminte artistice, dar când le interpretează artistul, recunoaștem frumsețea.

Unii oameni n'au experiențe religioase. Sunt ca lov. ... să dorească cum el a dorit: „O de l-aș cunoaște!“... Unii au experiențe vagi, nedefinite, întunecate, preotul să le trezească, să le formuleze și prin cuvintele lui să le dea expresie înaintea Tatălui ceresc.

Preot. Tr. Scorobef.

Apărarea „poporanismului“.

(Urmare).

Nu e vorba aici de materialul folclorist, ci de însăși poezia populară ca poezie, și ea nu numai poate, ci trebuie considerată ca un produs estetic de cea mai mare însemnătate, fără a înceta să-și păstreze anonimatul ei firesc.

Am citit adineauri poezia cu șoimul și fraga. Este vre-o îndoială despre frumsețea și prin urmare despre valoarea ei estetice? Și ce are a face aici chestia anonimatului? Poezia este și rămâne anonimă, dar aceasta nu o împiedecă de a fi din cele mai frumoase, de a exprima nu numai o simplă simțire lirică, ci cum zice Alecsandri într-o notă (pag. 32) „o filosofie adâncă“.

Avemenea când citim în Hora (pag. 369), care începe cu niște cuvinte de rând ca dela sat:

Bade trandafir frumos,
Vrut-ai să te-arăți duios,
Dar te-ai arătat ghimpos
Și din minte nu m'ai scos,
— „Vai leliță din cel sat,
Ce-ai cerut și nu ți-am dat?“

Și apoi continuă:

Cerut-ai faguri de miere,
Eu ți-am dat buzele mele;
Cerut-ai o viorea,
— „Ti-am adus inima mea“.
— „Dacă vrei dragoste-aprinsă,
Adă-mi gură neatinșă
Și o inimă fecioară
Ca apa dela isvoară“.

Ce importă, că înălțimea etică așa de frumos exprimată în versurile din urmă, nu se poate atribui unui anume poet, ci este tocmai în anonimatul ei o dovadă a idealismului, până la care se poate ridica inspirația curat populară?

D-ta pari a atribui acestui gen de poezie mai puțină însemnătate estetică; dar te rog să-ți aduci aminte de constatările istoriei literare din țări cu o cultură mult mai veche, d. e. din Anglia și din Germania; cum la Englezii dela publicarea poeziilor populare de Percy (1765) și la Germanii dela cea analoagă a lui Brentano și Arnim (Des Knaben Wunderhorn 1806—1808) datează o renaștere a poeziei lirice în literatura lor cultă.

Și în contra colegilor Brentano și Arnim s'a adus imputarea, că au întocmit poeziile populare, dar mai târziu meritul lor s'a recunoscut pe deplin, fiindcă — după cum se exprimă o carte de școală — cu un tact admirabil au știut să scoată chintesența poeziei, cu care să producă cea mai adâncă impresie. Pe urma unor asemenea publicări s'au ivit poezii lirice cei mai răspândiți ai literaturii germane d'n secolul trecut, Heine, Lenau, Uhland (el însuși colegător de po-

zii populare), ca și mai înainte Bürger, ostensibil inspirăți de formele și limba a-celor manifestări anonime ale neamului lor și prin ei s'a desăvârșit opera începută de clasicii anteriori, adică s'a statornit în societatea cultă a Germaniei predominarea limbii și literaturii naționale, cu înlăturarea celei franceze, așa de puternic ocrotită mai înainte de însuși Frederic cel Mare.

Tot așa s'a întâmplat și la noi, unde evoluțiunea nu este încă desăvârșită. A'ecandri a adunat poeziile populare pentru a da elementului național celui mai sigur putința unei dezvoltări temeinice în literatură și le a întocmit așa (d-ta zici: cu a'ăa dulceșerie sentimentală, eu z'c eu atâta potrivire la receptivitatea contemporanilor); încât să poată pătrunde în societatea înaltă. Este caracteristică că cea dintâi, care simte și recunoaște acest merit al lui Alecsandri, e însăși Elena Doamna, care zice în răspunsul ei la dedicația poetului: „Fără a ridica ceva din caracterul naiv al expresiei populare, ați mlădiat cu o rară fericire forma acestor încercări întâietoare“.

Cu această „mlădiere“ a pătruns poezia populară în sufletele noastre. Eninescu s'a inspirat de-a dreptul dela ea, Coșbuc și Goga se dezvoltă pe urma lui, iar în miile de școlari și studenți ai generațiunii de astăzi lucrează mai departe formele acestor poezii astfel înviorate, și încetul cu încetul rădăcina populară implantată de Alecsandri crește și rodește în toate direcțiile.

Această mișcare se face dela sine prin puterea covârșitoare a plămuirilor frumoase. O ice silă, orice violență nu poate fi decât dăunătoare. Să se producă numai opere de adevărată valoare, nu de valoarea îndoiioasă exagerată prin sovism, și societatea înaltă va fi câștigată prin atracția firească a frumseții.

II.

Am stăruit poate prea mult asupra explicării unei controverse, însă tot ce privește poezia populară merită cea mai mare luare aminte, iar opera lui Vasile Alecsandri va găsi pururea în Academia Română un cuvânt de apărare, de laudă și de recunoștință.

Viu acum, iubite coleg, la partea a doua a interesantului d-tale studiu și am și aici mulțămirea să constat la început o comunitate de vederi la privința critice teoretice a „poporanismului“.

Ce e drept, ru te pot urma în espunerea doctrinei economico-istorice a lui Loria și a „miragiului“ introdus de el. Vârsta la care am ajuns m'a făcut mult mai rezervat față de niște teorii sociale cu aparențe științifice, cari păcătuiesc de regulă prin generalisări pripite. La concepția lui Loria se poate răspunde, tot așa de pe deasupra cu spirituala observare a lui d'Avenel: „Dans sa marche lente, la civilisation a recherché le beau bien avant l'utile. Elle a excellé à faire des statues ou des temples avant de faire des lampes ou des parapluies; elle a su écrire avant de savoir se chauffer et a découvert le pinceau avant la fourchette“. Ceeace s'ar putea rezuma pe românește cu o vorbă mai simplă: omul s'a gândit să-și facă biserici înainte de a-și face hambare.

Cu atât mai puțin te voi urma în propunerea de leacuri pentru tămăduirea

și mai bogată. Insași starea culturală a poporului nostru are apoi mult prea primitivă, decât să fi putut crea câțiva autori de cărți școlare, dupăce pregătirea învățătorilor însași se reducea la practicarea cetitului și a scrisului.

Adevărații cărturari români se îndeletniceau cu chestiuni de știință mai înaltă, și afară de George Șincai și George Lazar, abia mai cunoaștem vre-unul, care să se fi coborât la alcătuirea de manuale pentru tineretul școlar. Dar Șincai își pierde, în scurtă vreme, slujba de director general al școalelor românești și cu aceasta încetează și activitatea sa pe terenul didactic. Dascălul George Lazar e silit să treacă în Țara Românească și să-și închine acolo sufletul său cel luminat, pentru a sădă dragostea de carte românească.

Și astfel, Șaguna, când ia supt ocrotire bisericească școala populară confesională, nu găsește nici cărțile necesare, nici cărturari, cari să 'nvârtească condeiul. I-a trebuit mai întâi timp, până să-și creeze o samă de oameni învățați, cu deosebire profesori la seminarul din Sibiu, cărora să le încredințeze pe urmă sarcina de a scrie sau a traduce în grabă manuale pe seama școalelor.

Pe terenul literaturii bisericești însă nu avea aproape nimic și pe nimeni. Bisericile erau, cum însuși ne spune, lipsite de cele mai trebuincioase cărți rituale, iar de opere științifice superioare nici nu putea fi vorba. Ogorul acesta era întelenit în nu eră cine să-l brăzdeze decât singur Șaguna, care se 'ndeletnicise cu studii teologice și care, în virtutea pozițiunii sale arhiericești, se simția îndatorat să lucreze și în direcțiune științifică.

— „Nu am obicei, — zice însuși cu un prilej¹⁾ — a umbla pela baluri și teatre, ci șed acasă lângă cărțile mele, pentru că simțesc ponderozitatea chemării mele arhiericești“.

Iată o mărturisire, care ne este cu atât mai prețioasă, cu cât ne înfățișează pe Șaguna în lumina cea frumoasă și strălucitoare a arhieriei cărturar.

Da, mitropolitul Șaguna, spre deosebire de mulți clerici înalți, ședea acasă și când ocupațiile îi dădeau răgaz sau când împrejurările nu erau priincioase pentru lucrări și călătorii cu scopuri politice, se retrăgea în liniștea bibliotecii sale bogate și acolo, în înțeleapta tovărășie a cărților, cetia, studia și scria cu osârdie. Scria aceeace nu eră scris, aceeace trebuia mai în grabă și scră așa cum putea, mai rău sau mai bine. Iar când nu eră în stare să isprăvească singur, îndemnă și sprijină la scris pe cei din apropierea sa. Descoperindu-le lipsurile, îi îndrumă cum să scrie, revedeă și îndreptă însuși lucrările lor și le trimitea la tipar să vază lumina și s'ajungă, cât mai grabnic, în mâinile celor, pentru cari se alcătuiseră. Supt raportul acesta găsim o notă de înrudire între Șaguna și Eliade-Rădulescu, părintele literaturii românești. Și unul și altul scriu cu zor, scriu fără încetare, îndemnând, în acelaș timp, și pe alții să scrie mereu.

E un timp acesta de muncă spornică și entuziastă, care ne cucerește și ne înalță, ori câte defecte și neajunsuri ar avea.

Șaguna, mânat de dorința de a umplea toate golurile, desfășură o activitate literară bogată. Și după mulțimea cu-

noștiinelor și după dragostea inimii sale pentru muncă, ar fi produs de sigur și mai multe roade pe terenul literar, dacă ar fi trăit mai mult și dacă, în cursul vieții, mulțimea grijilor și afacerilor de altă natură nu i-ar fi zdruncinat liniștea necesară. Tot ce a alcătuit însă Șaguna supt raportul științific a fost o muncă săvârșită, așa zicând, pe apucate.

Iar constatarea aceasta, făcută pe temeiul mărturisirilor sale proprii, credem, că trebuie să ne servească nu numai ca un titlu mai mult la admirația și recunoștința, cu care i datorăm, ci ea ne poate sluji totodată ca cea mai dreaptă măsură, ca cel mai potrivit criteriu la apretierea operei sale literare.

În temeiul acestor considerațiuni se poate susținea cu drept cuvânt, că, apretiat după mulțimea scrierilor sale, Șaguna a fost un arhierie învâțat în accepția cea mai largă a cuvântului și'n vederea unor trebuințe adânc simțite a desfășurat o activitate literară de o necontestată valoare.

Activitatea aceasta, avându-se în vedere nevoile și lacunele schitate mai sus, trebuia să se împartă în trei direcțiuni principale, și anume:

a) Alcătuieste însuși lucrări literare, cu deosebire manuale de învățământ din ramul științelor teologice sau scrieri de polemică bisericească.

b) Retipărește cărțile rituale cu'mbunătățiri în limbă și executare și înzestrându-le cu prefețe instructive.

c) Încredințează unor bărbați destoinici alcătuirea de manuale școlare, cari le reve de însuși înainte de a eși în tipar.

(Va urma).

¹⁾ Cf. „Telegraful Român“ a. 1865. Nr. IX.

stării noastre actuale prin „maistri și ateliere în toate satele“.

Prefa și mă grăbesc să mă pun alături de d-ța când zice: „La toate celelalte popoare cauzele economice ale mișcărilor sociale se iluzionează, iar poezii sunt ademeniți de mirajul unor nobile simțiri; la noi șecala poporanistă printr-o aberațiune a tuturor sentimentelor estetice, îi ține într-o mediocritate revoltătoare“.

De mult era cunoscută cererea unor socialiști-poporanști, cari se amestecaseră în ale estetice și îndemneau pe scriitori să se ocupe exclusiv de miseria classelor de jos și de vinovăția celor de sus. Dar dacă toate tendințele și intențiile „utilitare“ sunt dăunătoare în artă, cel puțin tendința învrăjbirii classelor a rămas cu desăvârșire străpă în producerea de opere frumoase.

(Va urma).

NOUȚĂȚI.

Dela „Academia Română“. Membru corespondent în secțiunea istorică a „Academiei Române“ a fost ales și domnul Dr. George Popoviciu, protopresbiter al tractului Lugoj și deputat în dieta ungară.

Doamna Anuța Vlad, soția domnului deputat Dr. Aurel Vlad, care eri, în 15 Iunie n. avea să-și înceapă pedeapsa de o lună de zile temniță de stat, pentru egitație, în închisoarea din Raab, a fost grațiată din partea Majestății Sale Regele Gh. I., la propunerea ministrului de justiție Gh. I.

Dela oficiul de poștă și telegraf din Sibiu primim următorul comunicat: Se aduce la cunoștință publicului, că în urma dispozițiilor mai noi, orele oficiale pentru primirea scrisorilor recomandate în zile de duminică și sărbători s'au stabilit dela 8—11 năinte de sărbători și dela 2—6 după amiază. *Telegrame*, atât în zile de sărbători, cât și în zile de lucru, se pot expedia ori când, și *zila și noaptea*; și anume: în zile de lucru dela 7 dimineața până la 9 seara, în zile de duminică și sărbători dela 7 dimineața până la 6 după amiază în localitățile din parter ale poștei; iar în altă vreme, adică dela 9 seara încolo sau dela 6 după amiază până la 7 dimineața în localitățile din *etaj*, cu intrare din strada Baier.

In contra culorilor săsești. Episcopul Teutsch din Sibiu al sașilor avea să treacă în vizitația sa canonică printr-o comună din apropierea Reghinului, împodobită cu tricouri unguerești și cu albastru-roșu al sașilor. Cu puțin timp mai înainte d'a intra în comună, jandarmii, la porunca unui protopretore cu numele Körsy, au dat jos culorile săsești. Faptul, cum scrie organul sibiian „S. D. T.“, a produs cea mai adâncă indignațiune între sașii din Reghin.

Campanila venețiană, care se prăbușise în 1902, s'a reedificat deja până la o înălțime de 50 metri. Se speră, că în doi ani se va ridica până la 100 metri, și că în 1911 clădirea va putea fi inaugurată. Din Veneția se mai vestește, că la catedrala S. Marco s'au observat în unele locuri cum zidurile s'au cufundat de 10 centimetri; cupola a trebuit să fie propătită. Pământul Veneției se vede, că nu mai suportă greutatea clădirilor, și mândra catedrală alături de palatul dogilor ar fi deja pe calea periculi. Se pare, că vorba poetului „S'a stăns viața falniciei Veneției“ va primi un înțeles și mai jalnic într'un timp nu tocmă depărtat.

Evreii din capitală. Comunitatea izraelită din Budapesta a primit învoirea ministerială d'a înființa acolo un liceu *evreesc*...

Luptele cu tauri, de care frații noștri spanioli nu se pot încă desbăra, se dovedesc în zilele din urmă unul din sporturile cele mai primejdioase. În Madrid și în alte orașe au fost răniți greu zece luptători în Dumineca trecută; mulți au rămas morți în arenă, străpunși de coarnele taurilor.

Lui Mac Mahon, eroului dela Magenta, i se va desvela monumentul în orașul său natal Autan din Franța.

O destituire. Saveta Stoianovici, învâtoare gr. or. sârbă, s'a maritat după învâtoarea romano-catolică François Kron. În vor crește copii în religia romano-catolică. Consistorul gr. or. sârbesc ocupându-se în zilele acestea cu sfacerea, a destituit pe învățătoare.

Moștenitorul nostru de tron la Sinaia. Scriu zărele din Bacurești, că e stabilit acum în mod definitiv, că Alțeta Sa Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul nostru de tron, va sosi la Sinaia în 10 Iulie nou, și va sta în acestel Peleş trei zile. S'a aranjat deja în castel un apartament special pentru înaltul oaspe, în onoarea căruia se va da reprezentatiune teatrală de diletanți din înalta societate și concert.

După șase ani dela omorârea Regelui Alexandru și a reginei Draga, zărele din Belgrad scriu, că singurele actuale a Sârbiei nu numai nu s'a îmbunătățit, ci dimpotrivă s'a înrăutățit și mai mult.

Grevă. Din Deva se depeșează, că în minele de aur de lângă Brad s'au pus în grevă 1600 de lucrători. Cer urcare de plată.

Cutremure puternice, se anunță din Franța de sud. În mai multe orașe s'au dărâmat case și biserici. Sunt până acum peste 70 de morți și număroși răniți sub ruinele caselor. Locuitorii sunt lipsiți de hrană și locuințe. Pagubele se ridică la 10 milioane de franci.

Bancă — de prisos. În satul Tebea, lângă Baia de Criș, este pe cale a se înființa o bancă sub numirea „Matea“. Există deja în Brad o bancă însemnată, care are capital și fonduri d'ajuns pentru trebuințele Tebea n'are rost. Instituțiile noastre financiare însoțite au luat tocmă acum hotărârea d'a nu sprijini fondarea de întreprinderi, care nu sunt justificate de necesități economice.

Panoramă universală. Pe promenade Bretter din Sibiu a deschis dl. I. Barbu o „panoramă universală permanentă“, unde se pot vedea frumoase tablouri de orașe, porturi și ținuturi. Panorema e bine instalată și e vrednică d'a fi cercetată.

Noul Sultan. Deputațiunea, care a notificat la Viena urcarea Sultanului Mohamed V. pe tron, a declarat un lucru, pe care adevărații turci nu prea pot să-l creadă, că adică în anul viitor sultanul va face o vizită diferitelor curți europene, începând cu Viena. În anul acesta sultanul își va vizita, se zice, țara sa proprie. Mai mulți membri din familia imperială turcească vor pleca în străinătate, unde se vor înscrie la universitate, sau vor intra în serviciul armatelor străine, — tot lucruri neturcești...

Din Cernăuț. Reprezentațiile teatrale aranjate de societatea muzicală „Armonia“ în Cernăuț au fost jucate cu vervă artistică de diletanții cernăuțeni. Atât opereta „Crăiu nou“ de Porumbescu, cât și „Sezătoarea“ lui Dr. T. Brediceanu, au făcut bună impresiune. Melodiile din „Sezătoarea“, duioase și originale, au fost în delung aplaudate; dlui Brediceanu i s'au făcut din partea publicului cele mai călduroase ovățiuni, iar societatea muzicală i-a prezentat în semn de recunoștință o cunună de lauri.

Băile dela Sângeorzul român s'au deschis la 1 Iunie. Localitatea este una dintre cele mai căutate de publicul românesc. Are băi reci și calde, și aer de brad. Medicul băilor este dl. Dr. A. Monda.

Congresul internațional antialcoolic al 12-lea, se va ține în 18—24 Iulie la Londra, sub președinția de onoare a ducelui de Conaught. Vor fi reprezentate cele mai multe societăți antialcoolice din țară și din străinătate.

Academie de drept în Muntenegru. Până acum muntenegrenii urmează cursurile la facultăți străine, mai ales austriace. Principele Nichita vrea să înființeze în Cetinje o facultate de drept muntenegrină, cu profesori aduși din Agram și Belgrad.

Curățenia ulițelor pe sate. În ministerul de interne se vor lua în curând dispoziții privitoare la curățenia publică. E vorba, ca primăria comună să fie făcută responsabilă pentru măturarea ulițelor în fiecare săptămână; iar proprietarii sau chiriașii să fie responsabili tot asemenea pentru curățenia din curțile lor. Neglijența se va pedepsi cu o amendă de cel puțin 10 cor., a două oară cu minimul de 25 cor. Jandarmeria va ține controlul.

Cursul de împletit nule din Sacel.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“, luând cu multă plăcere la cunoștință comunicatul dlui P. Dragin, primpretor în Săliște, totodată membru în comitetul central, comunicat referitor la cursul de împletit nule ținut în comuna Sacel, cum și faptul îmbucurător, că dsa a intervenit la locurile competente pentru aranjarea de asemenea cursuri, intrându-ne în comuna Aciliu pentru împletit de nule, iar în Gurăului pentru pregătirea de unelte economice (juguri, furoi, greble de lemn, părți de car etc.), a hotărât totodată să dea publicității în întregime protodul verbal, dresat la încheierea cursului, care e următorul:

Proces verbal.

Azi anul 1909 luna Martie, ziua a 9-a.

Noi subsemnați membri ai primăriei comunale, ai comitetului și episcopiei parohiale din localitate, intrându-ne în localul de instrucțiune al cursului de industrie de casă (împletit de nule) aranjat de comisiunea economică comitatensă în comuna Sacel cercul Săliște, sub îngrijirea Reuniunii de agricultură române din acest comitat, fiind de față și primpretorul cercului, sub conducerea notarului cercual Valeriu Pop, — am luat cu plăcere la cunoștință din hărțuia oficiului precare la 26/6/909, că Reuniunea română de agricultură din comitat a pus la dispoziție pentru premiarea elevilor, care au cerșet cursul, și s'au distins prin diligență și sârguință, 10 cor., iar despătimântul Săliște al „Asociației“ alte 10 cor. și Casa de păstrare (reuniune) în Săliște 20 cor., și luând în revizuire toate lucrările săvârșite am făcut următoarele constatări:

1. Cursul s'a început în 8 Februarie și s'a terminat azi în 9 Martie 1909. 2. Cu conducerea lui a fost conșezat învățătorul Ioan Patachi. 3. Instructorul a fost George Hoprich din Cristian, maestru calificat. 4. Cursul l'au frecventat regulat 14 elevi și 3 mai puțin regulat. 5. Cursul a durat 28 zile. 6. S'au confecționat 63 bucăți de lucrări, parte din nule din răchite neurățite, parte cu nule curățite, și enume: 6 coșuri de căruțe cu șirigle din nule neurățite de coșe, 20 coșeri rotunde cu mânere de răchite verzi, 4 coșeri în patru unghiuri din răchite verzi neurățite, 5 coșeri de poame din răchite verzi, 11 coșeri albe de răchite curățite (cofe de mână) împletite larg, 3 coșeri de răchite curățite pentru poame (fără mâneru), 1 coșară de răchite curățite pentru haine (rufărie), 1 coșară de răchite curățite pentru pâne (cu 2 mânere), 4 corfe în 4 unghiuri (geamantan) pentru rufe recte, 1 coș de hărție pentru birou, 1 damijană (sticlă de vre-o 8—10 litre) îmbrăcată în nule curățite. 7. Materialul din care s'au confecționat lucrurile aci sub punct 6 înșirate s'a procurat pe speșele comunei dela firma Reitzer Lipot et comp. din Seghedin. În greutate materialul procurat câmpănește 1000 k'gr., costă 140 cor. și porto 43 cor., cu totul 147 cor. La acesta adăugăm încoșzitul cu 22 cor., luminațul cu 1 cor., costă susținerea acestui curs 170 cor. 8. Trecearea care au aflat lucrările la obște ne pare a fi destul de satisfăcătoare, înșirarea lucrurilor vom câștiga la valorisarea defurului confecționate. 9. Dintre frecvențanți s'au distins prin sârguință mai mulți, dar în special 1. Val. Drăgan nr. c. 139. 2. George G. Macrea nr. c. 235. 3. Ioan C. Diu nr. c. 93. 4. George A. Pipernea nr. c. 183 și 5. I. Diu nr. c. 70, de aceea și propunem a fi premiați în chipul următor: 1. Valeriu Drăgan cu 12 cor. 2. George G. Macrea cu 10 cor. 3. Ioan C. Diu cu 8 cor. 4. George A. Pipernea cu 6 cor. 5. Ioan N. Diu cu 4 cor. Laolaltă 40 cor. 10. Lucrările confecționate să se valoreze vânzându-se în Dumineca proximă publicului de aici prin licitațiune publică. 11. Prețuirea obiectelor confecționate are a se face din partea primăriei comunale cu concursul măștrului instructor. 12. Intrucât obiectele confecționate nu s'ar putea vinde la licitațiunea publică de Duminecă în comună peste prețul de estimare, primăria va înșiră ca obiectele nevândute să se cărușească luni în târgul comunei Săliște și să se vândă acolo prin licitație.

La orele 8 a. m., primpretorul cercului, asistat de membrii juriului comitei, în prezență frecvențanților, după câteva cuvinte de introducere, au luat în seamă toate lucrările primind deslășiri dela măștrul instructor, care lucrări s'au făcut la început și cum a înaintat frecvențanții la lucrări mai complicate și desăvârșite.

S'a constatat încoșebi, că cursul de instrucțiune a succes în mod îndestulător și că frecvențanții și-au câștigat o dexte-

ritate corăspunzătoare întru manuarea as-torfel de lucrări și că scopul avut în vedere din partea autorităților mai înalte, s'au ajuns într'atâta, că populațiunea din comună a fost făcută atentă la un mod de câștig, pe care fiecare și-l poate înșuși cu ușurință, și în timp de iarnă, când lucrările economice la câmp stagnează, prin sârguință și diligență poate să câștige prin lucru multămitoare pentru muncitorii economici.

E acum datorința comunei și a conducătorilor ei, că îngrijindu-se de cultivarea sistematică a materialului de lipsă la lucrări, și de perfecționarea celor mai buni lucrători-pentru în viitor să devină ei înșiși instructorii populațiunii, să stăruie, ca pornirea bună făcută să nu amortească, ci să devină cu timpul un izvor de câștig și de ridicare a stării materiale a obștei din această comună.

Primpretorul cercului măștrămește, atât conducătorului cursului, cât și măștrului instructor pentru nișuțele ce și le-a dat și accentuează, că-i servește de plăcută ocaziune de a putea raporta autorităților mai înalte despre reușita cursului și de a vesti aceasta și altor corporațiuni, cari poartă interes de orice întreprindere ce e menită să ridice nivelul moral, cultural și economic al populațiunii din comunele rurale.

Cu aceasta s'a terminat actul luării în seamă a rezultatului cursului aranjat în comună pentru înșușirea dexterității în împletirea nulelor. D. u. s. Petru Drăgits m. p., primpretor. Valeriu Pop m. p., notar. Irimie Macrea m. p. Ioan Patachi m. p. Gligor Dancu m. p. Ioan Dordea m. p. George Macrea m. p.

Cărți și reviste.

Manual de teologia morală, de Dr. George Dragomir, profesor la institutul teologic din Caransebeș 166 pag. 8. Prețul 4 cor. Se află de vânzare la autor în Caransebeș și la librăria noastră arhidieceșană. Și până vom putea reveni mai pe larg asupra acestui valoros op — îl recomandăm cu căldură în atențiunea clerului nostru arhidieceșan.

Vatra Școlară, revistă ped. sub redacția profesorului sem. Dr. P. Șpan, a apărut nr. 5 pe Iunie cu următorul cuprins: Formarea caracterului în școală de Dr. P. Șpan. Intru ajutorarea învățătorilor de I. L. Reflexiuni la planul de inv. de I. Via. Modele de lecții de G. Cioca. Dări de samă de Gr. Capață. Informații. Note bibliografice. Abonament: 6 cor. pe an. Administrația: Sibiu, str. Măcelarilor 24.

Din public.†)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii cu joc aranjate de Reuniunea femeilor române gr. or. din Petroșeni în 29 Maiu st. n., au binevoit a contribui cu taxe benevole următorii:

Dr. Nicolae Olariu, avocat 10 cor., Plato Nicolaevici, pretor 7 cor. 60 fileri, Ana Vasinoia 5 cor., Ionuț Moise 4 cor. 80 fil., Czihovszky Ferenc 3 cor. 80 fileri, N. N. 3 cor., Lengyel N., Andrei Bota, câte 2 cor. 40 fil., Maria Mărginean, Ana Petrașca, Avam Stanca, Nicolae Vanc 1 c. 80 fil., Avam Stanca, Nicolae Soos, Ioan Homan, Nicolae Crainic, Filip Todea, Sipoș Marton, Boldizsár Miklós, câte 1 cor. 60 fil., Kerekas I., Droblits V. și Mesler P., câte 1 cor. 20 fil., Cătuța Marnai, A. Blăgean, Várhelgy György și Gaál Samu, câte 1 cor., Petru Iacob, Constantin G., Ioan N., Ion N. Jic, Sofia Lonts, Toma Răd, Martin K. H., Nardel Ottó, Macsek A., Loboncz M., Szató I., Opries K., câte 80 fil., St. fan Moga, Iosif Furca, Iosif Marnai, Cuciuc N., Gyurka A., Meiner S., Biarki T., Paulucher I., câte 60 fil., Deák I. 30 fileri, Hotarek A., Horváth A., Stark I., Füzér R., N. N., Deák I. și Onyar E., câte 20 fil.

Venitul curat care s'a depus la banca „Jiana“ din Petroșeni e 210 cor. 27 fil.

Cămească deci marimonioii donatori și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămite.

Petroșeni, la 12 Iunie 1909.

Pentru Reuniune:

Petru Iacob
notar.

Ioana Stanca
prezidentă.

Clara Crainic
cassiera reuniunii.

†) Pentru cele cuprinsse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 377/909.

[178] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Borgo-Mijloceni (al II-lea post de nou instituit) cu salariu fundamental de 1000 cor., anuit 800 cor. din cassa bisericească și 200 cor. întregire dela stat. Quinquenalele sunt deja asigurate dela stat. Cuartir, lemne de foc și grădină.

2. Blășfalău-inferior cu salariu de 600 cor. încasat prin repartitie dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

3. Blășfalău-superior cu salariu de 600 cor. încasat prin repartitie dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septembrie a anului 1910 și salariile împreună cu posturile de sub 2 și 3 se vor întregi la 1000 cor., parte din mijloacele proprii, parte cu ajutor dela stat.

Cei aleși se îndatorează a instrui în școala de repetiție a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sf. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrui în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele recente în termenul indicat subsemnatului oficiu protopresbiterial și înainte de alege să se prezente poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blășfalău-de-sus, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiterialului ortodox român al Bistriței în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 206/1909,

[177] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a postului vacant de învățător la școala confesională gr. ort. română din Ilia, să esorie concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor. — una mie cor. — salariu fundamental solvibil anticipativ în rate lunare, eventual trei lunare din cassa bisericești, cuartir corespunzător în localul școalei, grădină eventual 1 ecuivalen de 20 cor. și 16 m. lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post să cere ca să propună și Religionea în școală să fie cântăreț bun, obligat fiind să presteze și serviciile de cantor în una din strane în Dumineci și sărbători și să instruiască și conducă un cor vocal bisericesc.

Quinquenalele i să compută începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au ași așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul sus indicat, îndatorându-se a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru ași arăta dexteritatea în cântări.

Ilia, la 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiterial gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

George Oprea
protopresb.

Anunț.

Aduc la cunoștință On. public, că mijlocească acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, ipotecare (pe intabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**”; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantajoase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detaliate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 11—

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul Vetrei luminoase. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*” înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preț 2 coroane, plus porto 30 bani.

Redactor responsabil **Teodor V. Păștipar.**

Nr. 314—1909.

[175] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupșa se esorie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Ocolișul-mare, salariu 600 coroane, cuartir și lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor.

La casă că învățătorul va înființa cor bisericesc cu adulții se va împărtași de remunerație deosebită pentru cor, ce o va vota comitetul în proporție cu prestațiunile corului.

2. Orești, salariu dela popor 300 cor., locuință în natură, 20 cor. relut de grădină și 10 cor. pentru lemnele de foc. Restul se întregeste dela stat.

3. Poșaga-de-jos, salariu 600 coroane, cuartir în natură, 1/4 jug. grădină ori 20 cor. banii și 8 m. cub. lemne de foc.

4. Valea Geogelului, salariu 600 cor., locuință și grădină în natură.

Salarele și quinquenalele dela posturile din Orești, Poșaga-de-jos și Valea-Geogelului până la sumele pretinse de art de lege XXVII. din 1907 se întregesc dela stat după definitivare și resp. recunoașterea celor aleși și din partea statului, iar salariul fund. de 1000 cor. din Ocolișul-mare se asigură din mijloacele bis. din 1 Iulie 1910 încolo, asemenea quinquenalele după 5 ani dela ocuparea postului definitiv.

Competenții ori la care din aceste posturi de învățători sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta în cor cu elevii de școală și a provedea învățământul și în școala de repetiție.

E de dorit a fi petenții buni cântăreți.

Concursurile înzestrate cu documentele de lipsă (§. 61 din regulam. școl.) și alte acte recomandatoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în termenul deschis, având concurenții a se prezenta înainte de alegere și în comuna pentru care au suplicat. spre a cânta în biserică și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 26 Maiu 1909.

Oficiu protopresbiterial gr. or. al tractului Lupșa în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Ad 41/909

[171] 3—3

Publicațiune.

Pentru adaptarea școalei confesionale gr. or. române din parohia Laz, protopresbiteratul Sebeșului cu două sale de învățământ și bibliotecă, se esorie licitațiune publică minuendă dela suma preliminară de 4000 cor. pe ziua de Duminecă 14/27 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localul școalei.

Planul și preliminarul de spese aprobate de Ven. Consistor. arhidieceșan sub nrul 12560, 1906 Școl., precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Licitanții au se depună 5% ca vadiu din prețul strigării.

Laz, în 7/20 Maiu 1909.

Ioan Mihai m. p.
paroh.

Ioan Florian m. p.
notar cercual,
membru în com., par

Vidi:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 255/909.

[174] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a Fizeș cu filia **Barbura**, în protopresbiteratul Devel, devenită vacantă prin renunțarea parohului Longin Poenariu, în înțelesul ordinului consistorial dela 15 Maiu a. c. Nrul 5942 Bis., să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în termenul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiterial în Dobra, și să vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica și eventual a celebra.

Dobra, la 24 Maiu 1909.

Oficiu protopresbiterial al tr. Deva:

Ioșif Morariu
adm. ppresb.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană

(103) 10—52 se execută și încasările numitei firme.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 17—40

Fără concurență.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștință O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

PANORAMA

UNIVERSALĂ

PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

In fiecare săptămână se vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi dela 9 a. m. până la 10 ore seara.

Prețul intrării a persoană — 30 fil.

Studenti și elevi — 20 "

10 bucăți bilete K 2— "

5 bucăți bilete " 1-20 "

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. 10 fil.

[167] 3—3

Cu toată stima: **I. Barbu.**

Expoziție permanentă.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria arhidieceșană**

Editura și tiparul tipografiei arhidieceșane,